

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Pacis Westphalicæ Publica

Oder Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte

Worinnen enthalten, was vom Schluß des Jahrs 1647. biß in den Monath Junium des Jahrs 1648. zwischen Jhro Römisch-Kayserlichen Majestät, dann den Beyden Cronen Franckreich und Schweden, ingleichen des Heiligen Römischen Reichs Chur-Fürsten, Fürsten und Ständen, zu Oßnabrück und Münster gehandelt ...

Meiern, Johann Gottfried von

Hannover, 1735

VD18 90103157

N. I. Formula des Gegen-Manifests.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52461](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52461)

1647.
Octobr.

sten fleißig in acht zu nehmen, und selbige wider männiglich, wer der auch sey, biß auf 1647.
Ankunft Unsers ungezweifelten Succurs auf das äußerste zu defendiren, und euch 1647.
nicht irren noch anfechten zu lassen, ob schon Westphälische, Lothringische, Spanische, De-
sterreichische, Bayerische, oder gar Kaiserliche experacticirte Ordre, gegen des Römischen
Reichs und dieses Erz-Stifts Freyheit, Recht und Gerechtigkeit, Königlicher Ca-
pitation und beeydigter Zusage, euch aufgedrungen werden solten; weniger aber das
Capitular-Sigill oder Römische Process, welche in diesen Fällen und materia status
seditionis & belli concitati nichts zu schaffen, Wir auch allbereit contradiciret: und
ohne das sie die Capitulares selbst keine Päßliche Rescripta oder Indulca zu admittiren
oder zu gebrauchen, vor diesem selbst nicht zulassen wollen, auch noch unlangst wider-
setzet, verachtet und verworffen; gleichfals keinen der ausgewichenen Capitularen, als
welche der Landschafft getreu vorzustehen, bey ihrer Haupt Kirchen persönllich zu residiren,
und euch bey Verlust ihrer Seeligkeit, von derer sauren Hand Arbeit und blutigen
Schweiß sie ihre Einkünfften empfangen und genießen, bezustehen schuldig, und nicht wie
bisher geschehen, (Gott erbarme es) muthwilliger Weise zu stürzen, zu stürmen, zu ver-
heeren und zu verderben, anders als vor Unsers Erz-Stifts und eure öffentliche Feinde,
sonderlich alle die von Metternich mit den Muscheln, die von Esz, und die von der Leyen
zu erkennen, und euch so wohl in Festen und Städten als platten Lande beyzeiten vorzu-
sehen, womit sie euch nicht mit Heeres-Krafft ungewarnet überschwemmen, und durch
übliche Tyranny, ehe es Zeit, uns Leben bringen; unterdessen auf allerley Werbungen
und Plackereyen ein wachendes Auge allenthalben zu haben, die Sammelplätze zerstöh-
ren, keinem ausländischen geworbenen oder verdächtigen Quartier zu geben, die Erz-
Stiftische aber nicht allein anzuhalten und zu arrestiren, sondern auch alle ihre Güter zu
describiren, und solche Description Unserm Fisco zu übersenden: Wie Wir denn
mit Unserm Edict dergleichen Werbungen, bey Verlust aller vom Erz-Stift tragenden
Gnaden und Lehen, auch Ehr, Gut, Leib und Leben, gestalten Sachen nach verbieten, und
solches euch und männiglich angedeutet haben wollen.

Ersuchen dabey alle Chur- und Fürsten, Grafen und Herren, hohen und niedern
Standes, Unsers Erz-Stifts und Abthey Primis Lehen-Leute, auch benachbarte, sich
eventualiter zu dieser allgemeinen Lands-Defension gefast zu halten, und vor aller un-
billigen Gewalt auch feindlicher Grausamkeit Uns bezuzspringen. Protestando, daß
alles zu allgemeiner Erhaltung der Freyheit Unsers geliebten Vaterlandes Teutscher Na-
tion, und Beschüzung Unsers Chur-Fürstenthums Trier, keines wegcs aber Römisch-
Kaiserlicher Majestät Auctorität und Hoheit zuwider, sondern vielmehr Derselben
und dem Heil. Römischen Reich zum Besten angesehen sey. Vor allen Dingen aber,
weil ohne göttliche Hülffe und Beystand, so viel und harte Feinde schwerlich fortzuweisen
oder abzuhalten, sollen alle Pfarrherren, Seelsorger, Prediger, auch alle und jede Dicens-
Personen, Congregationes und Societäten, das Volk eifrig ermahnen, daß ein jedwe-
der mit emhigen Gebeth und lautern Gewissen seinem Hause und Kindern dorstehe, be-
ständig bey Gott und der heiligen Kirchen zu Trier verharre, noch sich verführen oder er-
schrecken lasse. Denn weil der starke gerechte Gott jederzeit der unbilligen Gewalt und
Grausamkeit widerstanden, und noch allezeit geholfen, so haben Wir eine starke Hoff-
nung, es werde derselbe auch in dieser Unser Noth Uns und die Unserige nicht verlassen.
Signatum Trier in Consilio, unter Unser Hand und Inseigel, den 4. Septembris
Anno 1647.

(L. S.)

Philip Christoff.

§. IX.

Derer Schwedischen Lega-
tionen Gegen-
Manifest wider
der Chur-
Bapern.

Damit auch die Welt von denen Grün-
den informiret werden möchte, welche man
Schwedischer seits, in puncto Armilki-
tii vor sich hätte, und wie unrecht der Schwedischen
Legation geschehe, wenn man derselben

selben den Verzug des Friedens beymesse;
So verfaßte *Salvius* ein Gegen-Mani-
fest, unter dem Titul: Defensio Lega-
tionis Svedicæ, welches also lautete:

Schwedi-

1647. Octob. Schwedisches Gegen-Manifest, die Aufsfündigung des Bayrischen Armistitii, und Schwedische ernste Intencion den Frieden zu befördern, betreffend. 1647. Octob.

Prodiit nuper famosum e Superiori Germania scriptum publicis typis excusum, quod alii Manifestum Bavaricum, autor ipse, Causas appellat, quibus Dominus Elector Bavariae inductus Armistitio cum Campi Ductore Suedico ad 14. Martii labentis anni contracto, medio Septembris vicissim renunciavit. Hoc scriptum cum primum Legatis Suedicis ab amico videndum concederetur, non potuerunt sibi persuadere, id scitu vel consensu Domini Electoris Bavariae sed ab aliquo homine umbratico, bonis horis abutente, fictum fuisse: etsi nec ipsi nec ullus fere aliorum Legatorum alium Armistitii Bavarici eventum ab initio augurati sunt. Quocumque in alio violationis colore prudentiam Suae Celsitudinis usuram credebant, quam ut exteræ Legationis innocentiam, ejusmodi convitiis prosciendi pateretur. Quia tamen e nuntiis subsecutis potissimum vero apographo propriarum Suae Celsitudinis literarum tam ad Suam Regiam Majestatem Sueciae, quam ad Dominum Campi-Ductorem Wrangel datarum, ut & ex Deputati Bavarici literis ad Legatos ipsos, præter omnem spem certo tandem intellexerunt, Suam Celsitudinem id non modo pro suo venditare, sed etiam passim per Imperium in odium dictorum Plenipotentiariorum disseminasse; non committendum putarunt, ut in præjudicium veritatis silentio transmitteretur. Regia quidem Majestas ad literas sibi missas jam ipsa respondit. Nec neglecturi sunt existimationis suæ tutelam Domina Landgravia Hassiæ & Exercituum Suedicorum Duces. Quia vero non tam ferociter eos, ac dictos adoritur Legatos, etiam ab his imputationis immeritæ falsitas diluenda fuit.

Summa scripti huc tendit, ac si Sua Celsitudo Electoralis sola cupiditate Pacis, nulloque alio fine, propositum a Regnorum Legatis Armistitium acceptarit, nisi ut eo durante Tractatio Pacis Osnabrugi & Monasterii expediret; potissimum vero post Plenipotentiariorum Suedicorum animos hac methode sibi devinctos. Idque eo facilius fore speravit, quod regnis Federatis jam esset satisfactum; Cæsareani in reliquis æquissimas conditiones offerrent; Cæsarea Majestas exercitus abduxerat: Ipseque Elector actiones bellicas plane stiterat. Contraria tamen omnia expertum esse. Facto enim Armistitio Suecos condiciones proposuisse duriores, animum minus aperuisse; egisse tectius; concessa revocasse, vel saltem aliter impetratos; justas averfatos demonstrationes; minis denique ac juramentis proposita obtinere conatos esse: imo ipsius Electoris subsellia in Senatu Principum fecisse controversa; acrius urfisse causam Palatinam: Cæsareanis Armistitium contra se obtulisse: Electorem Coloniensem & Episcopum Osnabrugensem infestasse contra pacta, ac tandem 20. Millions pro militia Suedica postulasse: idque potissimum postquam Elector gladium in vaginam recondiderat; Imperator Suecis impar esset, ceteri Catholici enervati: ut omnino periculum videretur, ne Syedici Imperium in Ecclesiasticis & Politicis plane subverterent. Cum igitur ejusmodi processus culpa soli Armistitio Bavarico a quam plurimis adscriberetur, non potuisse Suam Celsitudinem quin vicissim rumperet, junctisque cum Imperatore viribus novum bellum redordiretur: animo tamen solius Pacis promovendæ, quem etiam de Suedicis Legatis indubie sibi promitteret: Prout hæc omnia in dicto Manifesto odiosius latiusque deducuntur. Ut igitur criminationibus eodem ordine decenter respondeatur, inprimis quidem nemo magnopere dubitat, quin Dominus Elector Bavariae, ut ut arma adhuc Paci præferat, magnas tamen habeat rationes, cur bello tandem seposito, Pacem optare debeat. Cuncta enim obrinuit, quæ a bello sperare poterat

1647.
Octob.

poterat, ingentes thesauros ex omnibus Imperii Circulis triginta jam fere annorum spatio, cumulatim congestos: supremam inter Electores Seculares dignitatem: Palatinatum Superiorem totum: cum Comitatu Cham & Sarrapiis plus minus triginta? Ut nihil ei ad summam Suae Domus felicitatem deesse videatur, nisi ut hæc omnia septuagenarius pater impuberibus liberis securam relinquat. Utrum vero ea felicitate contentus, hoc Armistitio viam Paci parare voluerit; de eo majus est dubium. Certe qui tot tantasque spes certas, incertæ bellorum alexæ denno submittit, is absque dubio plus ultra sibi proposuit. Qui per Armistitium firmæ possessionis securitatem adeptus & quasi manu jam tenens, ea repudiata novum bellum redorditur, eum verisimile est, nec Armistitium sincere voluisse, nec per Armistitium Pacem: Cum contra naturam sit, ut hostilia facta ex animo pacifico oriantur tam levibus innixa causis, ut e sequentium Articulorum examine manifestius patet.

1647.
Octob.

Principio autem proponendi Armistitii occasionem non recte supponit: quasi jam a mense Septembri Anni 1646. inter Cæsarios Regisque Commissarios de utriusque Regni Sueciæ Galliæque Satisfactione conventum esset, ut parum amplius restaret, quod Pacem remorari posset. Gallica enim Satisfactio jam demum hoc mense Octobri 1647. completa est, de Suedica dicto Anno 1646. nihil certi statutum. Ac si vel maxime utraque in particulari jam tum conclusa fuisset. Novit tamen Sua Celsitudo totumque Imperium Suam Regiam Majestatem Sueciæ semper contestatam esse, præcipuam Satisfactionem consistere, eo enim fine tam operose in præliminaribus ipsoque Principalis Tractatus initio laboravit, ut Status quoque admitterentur, non ut testes tantum forent particularis Satisfactionis Suedicæ, sed ut ipsis quoque ex æquo bonoque satisfaceret. Quod cum ne nunc quidem factum sit, multo minus eo tempore potuit pro occasione & fundamento Armistitii ineundi suadere. Ut autem vera ejus origo constet, sciendum est, id à Legatione Gallica non solum hæc vice, sed & dudum ante ad Suedicos delatum: Verum tamen ceu à Mediatoribus primò propositum, Mediatorum zelum in promovendis omnibus mediis ad Pacem non potuerunt Sueci non magnoperè laudare. At ut ipsi ullum Armistitium Electori Bavariæ proponerent, id nunquam animum inducere potuerunt; non quod ignorarent, Armistitia opportune contracta optima interdum Pacis pararia esse. Sciunt quiescentibus armis animisque sedatis multo expeditius procedere Pacis negotium: sed partim, quod destituerentur Mandato; partim, quod sibi persuaderent, haud majori tempore Pacem ipsam, quam ejusmodi confici posse inducias. Præcipuè verò quod priorum temporum experimentis edocti valde dubitarent, utrum id Elector serio intenderet, vel sincere servaturus esset. Ac propterea etiam Dominos Gallos fideliter monuerunt, ne facile fiderent a quibus & ipsi sæpe decepti fuissent. Tandem vero ubi Domini Galli proposito fidentius insisterent, postulata securitatis fideique Bavaricæ pignora retulerunt Sueci ad Aulam Regiam & Exercituum Duces, quorum est de ejusmodi negotiis statuere; Verum tamen neque hi multo proniores ad illud acceptandum fuere; cum ob rationes ferè easdem, tum quia Bavariam ita comprehensam tenebant, ut absque certiori Pacis sponione eam dimittere minimè consultum arbitrarentur. Tandem tamen ad tot Bavaricorum ingeminatas sincerationes, interveniente potissimum fide & persuasionibus Gallorum, non quidem ab omni diffidentia scrupulo plane liberi, paulo tamen magis a tot tantorumque virorum tam asseveranter factis assecurationibus ad spem quam ad metum inclinantes, in ejusmodi tractationem condescenderunt. Atque hæc vera fuere Armistitii primordia, quod jam Manifestum Bavaricum asserit Suam Celsitudinem nullo alio sine Armistitium inivisse, nisi ut eo durante Tractatio Pacis eo promptius absolveretur: id promptius est dicere quam persuadere. Et si enim ea conditio Re-

cessui

1647.
Octob.1647.
Octob.

cessui inferta fuit, non tamen prælagium, sed fides in eo Suecos sefellit. Longe alias causas Bavarici Ministri in Conventu Ulmenfi prætenderunt. Exercitus nempe Bavaricos, dum soli agunt, prosperos esse; Cæsareis junctos, infelices: Aulam Cæsaream regi ab hominibus plus sui quam publici commodi studiosis; horum tamen consilia consiliis Electoris præferri: Imperatorem ipsum totum pendere ab Hispanis, hostibus Domus Bavaricæ infensissimis: Tantam vero inter Austriacam & Bavaricam Domos intercedere antipathiam, ut Sux Celsitudinis Parens sæpe dicere solitus sit, utriusque sanguinem si in unum vas fundaretur, nequicquam coire posse; & cæteras, quæ Ulmenfibus Protocollis continentur. Hæ causæ tunc aliæ fuerunt, quam quas Manifestum jam prætendit. Longe alias quoque causas sui Armistitii allegat Elector ipse in propriis literis tam ad Cæsaream Majestatem de mense Julio, quam ad suos Officiales de Mense Augusto, quibus omnibus facti culpam conjicit in Imperatorem, quasi is Suam Celsitudinem tunc non modo deseruisset, sed etiam Regiorum armorum libidini adeo prostituisset, ut nulla alia ratione potuerit se, exercitum aut subditos (uti formalia sonant) salvare, nisi per ejusmodi armorum suspensionem. Eamque ob causam Plenipotentiarum Bavarici Ulmæ sponte jactitabant, suum Principem publico Manifesto Cæsaream Majestatem vehementer incusaturum, quod tamen in fumum abiit. E quibus candidi lectoris judicium esto, utrum sola promotio Pacis Armistitii scopus fuerit: annon potius id actum sit, ut fœderatorum Regnorum arma suæ ditionis visceribus pertinaciter inhærentia, his technis eliderentur, Suæque Celsitudo lucraretur tempus, quo sub induciarum securitate vires perditas pro novo bello restaurando impunitius repararet. Sane tale aliquid in ipso Ulmenfi Congressu non obscure innuebat Principalis Sux Celsitudinis Minister, dum expresse Suedicis diceret, longe aliud quam Pacis curam sub hoc Armistitio latere. Dixerunt id Cæsarei Domini Legati Suedicis Monasterii, visuros intra paucos menses longe aliam Bavari faciem, & eventus prælagium comprobavit. Obtenit nempe Bavarici mentem polyphi, sciuntque excellenter varias formas & ostucias pro variatione circumstantiarum assumere veri Prothei. Quid enim, si Armistitia Pacem promovere debuissent, cur ipsis Armistitii tabulis hanc clausulam inferuerunt: Etiam si Pax non tam subito sequatur, nihilominus singula Recessus conclusa usque ad finem belli ab omnibus strictè observatum iri. Sed ad hoc Electoris prompta responsio est. Scribit enim ipse ad suum Præfectum Freiburgensem d. 23. Aug. ejusmodi Armistitium ex levicula causa inopinato vicissim dissolvi posse. Id quod re vera factum est. Sicut enim falsas & frivolas allegant causas Armistitii facti; ita nihilo aut veriores aut pragnantiores afferunt ejusdem rupti & violati. Hoc tamen paulo callidius, quod non ipsi Regiæ Majestati Suedicæ, sed ipsius Ministris culpam impingunt, ut per eorum latus Nationem totam, si non minori sensu, saltem haud tanto cum strepitu perfodiant. Scire autem debeant, prudentes Ministros nil agere sine Mandato. Mandasse vero tantarum virtutum Reginam rem turpissimam, pudet eos manifeste adferere. Constat enim Ratihabitionem dicti Armistitii a Regia Majestate Suedicæ intra fatalia conversa Sux Celsitudini rite fuisse insinuatam, ab eadem rite acceptam. Solummodo ne ulla prætextuum latibula inexcussa relinquunt, carpunt ejus tarditatem, quod non nisi sub finem decurrentium fatalium advenerit: indeque nefcio quas non suspiciones exsculpunt. Sciendum autem est, dictam Ratihabitionem mense quidem Majo conceptam fuisse; sed quoniam adventus Domini Duglassii, qui Tractatui Ulmenfi interfuit, de die in diem Stockholmæ expectabatur, ut Serenissima Regina ejus tum Relationem intelligeret, tum opera in Ratihabitionis diplomate deferendo uteretur, ipse vero tardaret, tandem ne fatalia frustra decurrerent, eo inexpectato Ratihabitio emissa fuit. Atque hæc vera est causa ejus, si quæ dici posset, tarditatis. Quicquid autem in eo carpunt, negare tamen non audent, intra fatalia traditam fuisse.

1647. Id quod pro Suae Majestatis, suorumque Ministrorum innocentia demonstra-
 Octob. da sufficit.

1647.
 Octob.

Non solum autem Armistitii Ratihabitio rite peracta est, sed & omnes ejus conditiones ex parte Suedorum exactissime servatae. Neque ne quicquam a Campiductore Domino Wrangelio ejusve exercitu contra admissum esse, vel questum est, vel queri potuit Manifestum Bavaricum. Dominum Königsmarkium quidem accusat, quasi is contra Praelimiria & Armistitii conventiones praesidia Caesarea Vechra exegerit, & Episcopatus Osnabrugensis urbes Forstenaviam & Widenburgge violenter occupavit; sed frustra. Primo enim expressis verbis in Receptu Ulmenfi reservatum fuit, ut, nisi ipse Dominus Elector Colonienfis, quod ejus nomine permiffum fuit, praesidia Caesarea a suis munimentis exigeret, foederatis liberum esset, ea obsidere, expugnare & hostium praesidiis inde expullis nova viciffim, firatio belli requireret, imponere. Cum igitur id nec praestiterit nec praestare forte voluerit, aut potuerit Sua Celsitudo Electoralis, quid impedit quo minus Königsmarkius id ex pacto exequeretur? Quod ipse tamen non tam optimo jure, sed pari etiam moderatione est executus. Post captam enim urbem reditus & jura loci Suae Celsitudinis Electoralis Praefectis libere administranda reliquit. Deinde Conventionis Praelimiraris ipsissima verba haec sunt: In Dioecesi Osnabrugensem neutra belligerantium pars plus juris factive sibi sumat, quam tempore contractus habuit. Atque Episcopus Dominus Franciscus Wilhelmus toto Tractatus tempore multo plus & juris & facti exercuit, quam Praelimiraria permitebant. Tempore contractus praelimiraris tributa Episcopatus non excedebant sex septemve millia thalerorum menstrua. Episcopus tamen cum Caesareanis eadem ad quindecim millia menstruatim extorsit. Dum subditos Episcopatus securos servare teneretur, ut rei domesticae vacantes, rectius Conventui necessaria subministrare possent, ipse ultra 187. subditos ex aratro, e tuguriis, e lectis violenter extractos, imo flagris & fustibus vexatos rapuit ad Caesaris militiam, quorum singulorum nomina Conventui Mense Julio edita fuere. Praeterea militem suum praesidiarium e Widenbrugge & Furstenau permiffit, non solum vias publicas omnes infestas reddere, qui & funus Legati Lusitanici tractarunt inhumaniter, & Episcopatus Praesidem e suo praesidio raptum carceribus manciparunt; Et Secretarium Legationis Suedicae salvo conductu Caesareo munitum, bis captivum abduxerunt, aliumque Legationis Ministrum flagris exceperunt; plurimis insuper assassiniis in via publica hinc inde ignominiose patris. Verum etiam extra Episcopatum erumpentes Paderbornam assaltu occuparunt, & in Episcopatus Bremensem & Verdenssem ferro flammaque atrociter grassati sunt. Quae omnia cum Conventionem praelimirarem ediametro impugnarent, nec ad saepius postulata remedia, aliud quidquam responderetur, nisi quod Conventio praelimiraris facta esset inter loca non inter homines in iis locis: coactus est tandem Königsmarkius post quatuor annorum patientiam ejusmodi ludibriis obviam procedere, securitatisque publicae aliter providere. Paratus tamen occupata loca statim restituere, quo nomine, ut & ratione moderandorum tributorum Commissarium Brand per 14. dies Monasterii cum potestate desuper tractandi, habuit; modo Dominus Elector & Episcopus ceterique Caesareani de novo se obligarent, ad praelimirarem Conventionem sincerius observandam. Sed furdis fabula narrabatur, prout ipse Königsmarkius proprio scripto Domino Electori Colonienfi ad oculos ita monstravit, ut hic actum agere, superfluum videatur. Imo vero tamen Legati Suedici eas obsidiones impedire non tenerentur (quo nomine tamen Manifestum Bavaricum eos perstringit) obtulerunt tamen se ad controversiam abortam amice & ex voto tam Domini Electoris quam Domini Episcopi componendum, prout ipsi Domini Legati tam Gallici quam Venerus ipseque adeo Do-
 mi.

1647. minus Comes a Trautmannsdorff optime norunt. Verumtamen quod res 1647.
 Octob. erat, vere respondit Dominus Trautmannsdorff Legato Suedico, Episcopum Octob.
 tam esse fidum Imperatori, ut odiosum Neutralitatis nomen prorsus averse-
 tur. Quam nihili igitur hic prætextus fuerit pro publicis induciis violandis,
 ex dictis evidenter patet.

In eo vero male coherentis figmenti conscientiam prodit auctor Mani-
 festi Bavarici, quod non nisi timidiuscule armatos copiarum Duces perstrin-
 git, Plenipotentarios vero Regios viros togatos & inermes, & quidem ob
 actiones bellicas ad eos non pertinentes audacissime adoriatur. Sed quam
 exilem etiam triumphum reportet, æstima sincere lector, e sequentibus.
 Cum primis vehementer exaggerat, sibi relatum esse, quod Sueci primum
 locum in subselliis Principum Imperii Domino Electori Bavaricæ controver-
 sum fecerint. Scire autem debuit non Seudos, sed magnam Ordinum Im-
 perii, etiam Catholicorum, partem patrii status fundamentis adversum judi-
 casse, ut unius ratione Ducatus, duo Suffragia in diverso Senatu ferrentur.
 Nec deerant, qui, si Dominus Elector Bavaricæ contentus fuisset, sola voce
 Electorli, Serenissimæ Reginæ Sueciæ honorem primi subsellii inter Princi-
 pes Seculares deferri haud injustum putarent: Cum & Regina esset, & de
 Statu Imperii bene merita, ipsisque ratione Archi-Episcopatus Bremensis et-
 iam superior, nempe quantus locus in scamno Ecclesiastico, ubi Austriaca &
 Burgundica Domus primum occupant, jure deberetur. At quoniam respec-
 tu Religionis convenire videretur, urbanitas Principum Evangelicorum ho-
 norem quanti subselli inter Domos Electorales in scamno Seculari ipsi detule-
 runt. Ex falsa tamen suorum suppositione Dominus Elector Bavaricæ male-
 dicitis literis in Legationem Suedicam, nec dum audiram, acerbè in vectus E-
 lectores Principesque ad tuendam secum causam communem tanquam ad
 commune incendium extinguendum, conclamavit. At ubi audivit rem a
 cæterorum Electorum benevolentia jam ante decisam esse, pudibunda ob-
 mutuit causa communis. Has tamen in vectivas, cum improbaret totus Con-
 ventus & Legati Suedici Suae Celsitudinis Deputato severius exprobarent,
 monentes, ut ejusmodi convitiis superfederet; ipse hanc admonitionem jam
 commodam accipit pro Armistitii violati causa. Prorsus ut appareat, Ba-
 varicos etiam in aere frangendæ fidei bellorumque causas venari! Resti-
 tutionem afflictissimæ Domus Palatinæ conati sunt Sueci conditionibus, quam
 fieri poterat, tolerabilibus obtinere: id tamen amicabili Tractatu & persua-
 sionibus modestis: sperantes, ut cum aliter Domino Electori Bavaricæ cumu-
 latius satisfieri poterat, non tam durum se exhiberet in proprium sanguinem,
 in innoxiam Rudolphinam Palatinamque Domum. At cum obstinatione Ba-
 varicorum aliorumque votis superarentur, ne ipsi Pacem invito Imperio
 amplius trahere incusarentur, ad Imperatoris, ad Regis Christianissimi ad
 propriam Electoris Bavaricæ armatamque instantiam suadente & majori
 parte Ordinum, quicquid pro sui status interesse desideravit, ipsi relictum est,
 ut ita etiam hæc imputatio sit nulla. Posito tamen tam Sessionem quam Sa-
 tisfactionem ipsi ab initio tantopere disputatam fuisse, quæ tamen ratio
 suadere poruit, ut post utramque ex suo voto transactam tandem denuo re-
 fricaret ac pro justificatione perfidiæ novique belli allegaret, nisi quod aliæ
 rationes jultæ ipsi deessent? Sed nec ab simili fundamento nititur, quod justi-
 tiam fractæ fidei bellique captat ex eo, ac si Sueci Cæsareanis Armistitium ali-
 ud, ut Baviarum ulciscerentur, obtulerint. Quanta vero absurditas, hostibus
 amicitiam obtulisse, ut amicos qualem Suecia tum Bavarum æstimavit, ul-
 ciscerentur, quod si vero Legatio Suedica Cæsareanorum amicos ob factum a
 Bavaricis, Imperatori, ut videbatur, invisum Armistitium, hoc modo perri-
 sum jocumque tentasset: num quod propterea Suae Celsitudinis Electoralis
 prudentiam decoret, violata fide publica e vanis ejusmodi nugis novum bel-
 lum inædificare?

Unum

1647.
Octob.

Unum tamen verum est in toto centone, quod Sueci pro exauctoratione militiae viginti miliones proposuerint: At quatuor falsitatibus Bavaricis stipatum. Potuit solus Elector Bavariae! Imperatoris Romani Vasallus! per exigui temporis opella! suo Domino alias non omnino indebita! sedecim miliones postulare! tredecim tandem (idque cum senere) jure acceptare, quanam propositionis iniquitas foret integrum Exercitum extraneum per triginta fere annorum stipendiis viginti saltem proposuisse? Attamen quemadmodum ea summa solummodo per majora Tractatus proposita fuit; ita falsum est, de eo quidquam adhuc tractatum esse, quod a solo Caesare & Catholicis (etsi bono jure fieri potuisset) postulata sit. Falsissimum Suecos declarasse, se nihil de eo remittere posse; omnem vero veritatem superat, quod eam, nisi sponte solvatur, vi extorquere minati sint. Quando ad tractatum de summa ventum fuerit, monstrabunt Legati, monstrabit militia ipsa aequitatem suam & Bavarici figmenti vanitatem.

1647.
Octob.

Cætera, quæ quasi per Satyram congerit Bavaricæ violationis incrustator, ut ostendat Plenipotentiarios Suedicos Pacem hucusque impedivisse, bellum vero solum animo fovisse, meræ sunt calumniae. Scrutatore cordium Deum testantur, nulla se alia Mandata a Serenissima Sua Regina unquam habuisse, nec se ipsos ullius alterius intentionis unquam fuisse, nisi ut, quam fieri posset citissime, *bonestam, æquam, securam undique Pacem procurarent*. Eoque fine non nisi iusta æquitate congrua proposuerunt, aut dispari moderatione obtinere studuerunt: quemadmodum pleraque in scriptis agitata æquioris lectoris iudicium ne detractabunt. Quod si vehementiores interdum disputationes, ut inter partes hostiles vix aliter fieri potest, intervenerint: id non modo zelo Suecorum in obtinendis amicorum suorum æquissimis postulatis, sed etiam adversæ partis obstinationi, quæ cæteros æquo secum jure in communi patria vivere præfracte hucusque recusarat, adscribendum est. Id scilicet urit Bavaricos, quod cum totius belli tempore ore scriptoque Sueciam traduxerint, ac si non libertatem Germaniæ, amicorumque salutem, sed Imperii dominatum affectarint; jam tamen inviti cernere cogantur, hoc tractatu cuncta ejusmodi dictæria scriptaque re ipsa falsitatis convicta esse. Alias nemo æquus rerum æstimator mirabitur, in tanti momenti negotio non secus ac in foro, dum una pars proponit, altera excipit, conflictum ipsum per Replicas, Duplicas, Triplicas, aliasque vicissitudines varias subire formas verborumque conceptus, antequam in unam partes coire possint sententiam. Quod si Elector Bavaricæ hunc morem voluisset mutatum, cur non interposita auctoritate alterius partis pervicaciam eo flexit, ut absque ambagibus æquitati maturius manus darent; sed id jam, proh dolor! seculum vocatur, ut, cum Catholici Evangelicos hucusque iudæis Turcisque pejus habuerint, planeque ex Imperii consortio excindere sategerint, dum hi servitutem detrectant, injuriam illis facere accusentur. Nemo hucusque vehementius Bavaricis bonorum Ecclesiasticorum occupationem cum Evangelicæ Religionis & Evangelicorum exterminio, suasit & promovit: nemo Statuum Constans indignus armis tractavit. Ista injurias omittere debuerunt, & reciproci Tractatus armorumque vehementiam evitassent. Septem annos in Præliminariis insumserunt Catholici; octavi anni Ceremoniis suæ Commissionis legitimationem extraxerunt: Tractatum principalem jam in quintum annum producant: Et tamen Suecis protractæ pacis moram impingunt.

Si Armistitium facilitandæ Paci commodum arbitrati sunt Bavarici, cur non potius universale ceu multo promptius & expeditius maturandæ Pacis medium, quam hoc fallax Bavaricum approbarunt? At dum hi suspensionem, illi continuationem armorum simularent, & mutuo conflictu occasio sub manu nata fuit, qua sufflaminato Pacis Tractatu utriusque vires bellumque potentius

1647.
Octob.

tius instaurarent, majori Catholicorum Stratum numero belli, quam pacis conatibus obstetricante. Hoc enim veram fuisse causam tardatæ Pacis, nisi communio obstaret, conscientia Bavaricorum indubie confiteretur. Cum enim præterita hyeme negotium Pacis inter Cæsareos Suedicosque Osnaburgis eo deductum erat, ut vix quidquam restare videretur, nisi ut utriusque Monasterium digressi res Fœderatorum communes accommodarent: illico a Cæsareanorum Monasterium adventu Deputati Catholicorum non modo Electorem Bavariæ ad fidem Sueciæ datam violandum per literas exstimularunt, necessaria ad bellum omnia cumulatim offerentes, verum etiam Gallos ipsos solemnibus Deputationibus sollicitarunt, ut nefaria in Fœderatos arma converterent, prout mentis Aprilis Protocolla literæque testantur. Quin etiam cum mense Junio Sueci Monasterium secuti novem illic septimanas haberent, affectu studioque Tractatus absolvendi: adeo Dominum Comitem Trautmansdorffium ab iis occupatum deprehenderunt, ut cum aliter conclusionem honeste declinare non posset, se advocatum professus abiret ad Imperatorem. Non attempto, quod utriusque Coronæ Legati una cum Evangelicis ei certo sponderent, se intra paucos dies ad concludendum fore paratos. Imo vero cum Evangelici Catholicos exorarent, ut ii quoque Comitis abitum tantisper morarentur, hi quidem solemniter eum inviserunt, ast loco disuasionis iter prosperum adprecari, stimularunt ad abeundum, datisque denuo literis mense Julio ad Electorem Bavariæ eum ad inducias rumpendum vehementius instigarunt. Neque his contenti, cum certiores jam essent de Imperatoris & Electoris exercituum conjunctione, ut ex armorum eventu consilia Pacis dispensarent, totum ver totamque astatem cavillationibus transsumpserunt, detractantes ratum haberi, quæ ut Cæsareani Fœderatis concederent, iis antea ipsi commiserant. Imminet jam mensis Novembris, nec tamen adhuc sciri potuit, utrum permittere velint Tractatum reassumi, etiamsi Plenipotentiarum Suedici, una cum Evangelicis Deputatis, toto illo tempore non omiserint reassumptionem strenue urgere. Quæ omnia cum Bavaricis tam nota sint, ut Elector ipse omittere nequiverit, quin renovatis ad Imperatorem de hoc ipso mense Octobris literis eorum tergiversationes extreme detestetur: publice tamen non illi, sed Sueci tardatæ Pacis ruptique Armistitii, rei peragendi fuerunt. Prorsus ut appareat Bavaricos suæ partis studio nimium extra cancellos veritatis abreptos, in fontibus Suecis paucorum fontium Catholicorum (neque enim omnibus Catholicis hæc imputantur) delicta studia affricare conatos esse.

Verum tamen ut hæc defensio brevibus absolvatur, uno verbo dixisse suffecerit, omnes dictas criminationes, meras esse falsitates & calumnias a Pacis offerentibus in odium Suecorum & Evangelicorum impudenter confectas & Electori Bavariæ per ludibrium subministratas, ut hoc obtentu Pacem jam fere ad umbilicum perductam disturbarent. Nequaquam enim credibile est, tantum Principem sibi relictum tam frivolis causis sua sponte ad sentiri potuisse, ut contra datam fidem manu sigilloque firmatam, spreto jure gentium contempta Legationum publicarum sanctimonia, pateretur non modo exteræ Regniæ Legationi tam impudenter insultari, sed & propriam existimationem famamque tam scæda catastrophe devenustari. Neque enim ipse Elector Tractatui Pacis sive Osnaburgensi sive Monasteriensi unquam interfuit, ut ipse videre, vel propriis auribus audire potuerit, quid aut quomodo unumquodque propositum actumque fuerit. Sed omnia & singula inter privatos parietes a solis Cæsareis Regiisque Legatis acta sunt, exceptis tantum Gravaminibus Ecclesiasticis, quæ præsentem quidem Evangelicorum Deputationem, sed paucis sessionibus, absoluta fuere. Id potius non pauci sibi persuadent, nimis facilem suæ Celsitudinis credulitatem a perverse referentium malitia seductam ejusmodi prætextuum vanitates, conquirere necessum habuisse, quibus

Fünffter Theil.

D

ani-

1647.
Octob.

1647.
Octob.

animo destinatum ante Armistitium confectum, ejusdem rupturam colorarent. Quod si enim ad Protocolla appellaverint, Suedica Cæsareis collata in manifesta eos falsitate constituent, utpote nullis ejusmodi nugamentis maculata. Sin ab aliis ministris hæc Suae Celsitudini suggesta sunt, in iis quidem, ut hostibus magnopere requiri non debet, veritate an dolo utantur, modo intentam Armistitii rupturam, cujus eorum tantopere interfuit, obtinerent.

1647.
Octob.

Omnibus itaque circumstantiis rite perpensis, luce meridiana clarius patet, actiones Plenipotentiariorum Suedicorum non juste accusari sed obtentui tantum sumptas esse: Necessitatem vero temporis expressisse Bavaricis consiliis hanc inventionem, ut artibus Armistitii se cum primis ab incumben- tibus Fœderatorum armis speciosius expedirent. Accedente vero Cæsarea- norum & aliquotæ Catholicorum partis instinctu, idem actu rupisse, ne nimis bona Pax Evangelicis concederetur: Hos insuper stimulos a Bavaricis grate acceptos, ut sui Principis copias sub Armistitii securitate collectas ceu pro- priæ ditioni nimium graves in vicinos præsertim Evangelicos Status exone- rarent. Cætera nil nisi hinc inde, præsertim vero e collisis inter se Sueciani nominis odio pacisque prædicatione anxie quæsitos prætextus, quorum fuco rata fides palliaretur. Plenipotentiarium Suedici confidenter provocant ad om- nium a studio partium alienorum conscientias, nulli dubitantes, quin lon- ge aliud ab iis, quam a Bavaricis testimonium sint reportaturi. Quod ta- men non eo hic adducitur, ut Sua Celsitudo altiori animo esse, quam ut id sibi persuaderi patiatur, sed solummodo ut innocentiam suam illæsam ferant & tueantur. Quod si intellexerint Suam Celsitudinem illatæ poenitentia in- juria ductam, mutato consilio prosequendi Suedos, per armorum æquilibri- um, æquiores Pacem serio stabilire velle, re ipsa deprehendet eos, nomine mandatoque Serenissimæ Suae Reginae ad communis Pacis scopum & inten- tionem promovendum, manibus pedibusque concurfuros. Sin minus hoc saltem exemplo discant, cum Bavaricis impostero cautius mercari. Pre- cantur autem Pacis & Exercituum Deum, ut positis hujusmodi animorum ar- morumque contentionibus, unius ejusdemque Reipublicæ Christianæ mem- bra civesque mutuo tandem & indissolubili pacis amorisque vinculo coale- scant & reduniantur.

§. X.

Chur. Bay-
ern sucht seine
Renunciati-
on des Armi-
sticii zu justi-
ficiren, und
ist vor den
Frieden por-
tirt.

Unter dessen ermangelte der Churfürst von Bayern nicht, sowohl gegen Ihre Kayserliche Majestät, als auch gegen andere Reichs-Stände, wiederholter mahlen, schriftlich vorzustellen, wie so gar ohne es sey, daß Er durch die vorgenommene Wiederzusammensetzung mit denen Kayserlichen Waffen den Krieg intendire, daß vielmehr der Kayser seine Plenipotentia- rios auf dem Congress, dahin ernstlich in-

struiren möchte, denen Catholischen neuen Postulatis, in puncto Gravaminum nicht zu indulgiren, weniger das, was ein- mahl abgeredet wäre, hinwieder retracti- ren zu lassen, sondern lieber den Frieden etiam renitentibus & invitis nonnullis zu schliessen, und hernach die Dissidenten, ob sie wolten oder könnten, den Krieg fort- führen zu lassen: mehrern Inhalts folgen- der 3. Schreiben.

N I.

Schreiben des Churfürsten von Bayern an Ihre Kayserliche Majestät,
d. d. 21. Octobris 1647.

Allergnädigster lieber Herr Vetter und Herr Schwager!

N. I.
Chur. Bayri-
sches Schrei-

Ich stelle in keinen Zweifel, Ew. Majestät aus Derofelben ohnlängst allhier bey ben an Kay-
serliche Ma-
jestät.